

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش
دفتر آموزش دوره اول متوسط
اداره کل آموزش و پرورش استان قزوین
اداره تکنولوژی و گروهای آموزشی متوسط

شماره رهبران آموز

دبیرخانه توسعه فرهنگ درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزش در مدارس

فصلنامه آموزش - زمستان ۱۳۹۷ - شماره ۱

فهرست

- ۲..... سخن مدیر مسئول
- ۳..... سخنی از پروفسور سرکار آرائی
- ۴..... پیشینه برنامه ها و فعالیت ها
- ۶..... درس پژوهی و ضرورت های آن
- ۱۲..... پرسش و پاسخ
- ۱۸..... نکته ها و گفته ها
- ۲۴..... چرایی و چگونگی نظارت بالینی
- ۳۰..... نظارت همتا
- ۳۲..... تجربیات درس پژوهی و نظارت در مدارس
- ۳۸..... اسامی سرگروه های استان ها

فصلنامه آموزشی - زمستان ۱۳۹۷ - شماره ۱

صاحب امتیاز: دبیرخانه کشوری
توسعه فرهنگ درس پژوهی و نظارت
و راهنمایی آموزشی در مدارس

مدیر مسئول: ابراهیم آرزو
سر دبیر: شراره پورحسن
هیئت تحریریه: ابراهیم بابا،
داود نوروزی، آرزو جواهری نیا
فاطمه هادی ها، نرجس نظریان
صفحه آرائی و طراح روی جلد:
داود نوروزی

نشانی:
قزوین - بلوار امام خمینی - اداره کل
آموزش و پرورش استان قزوین - اداره
تکنولوژی و گروه های آموزشی

تلفن:
۰۲۸۳۳۳۳۳۳۶۷

آدرس سایت:
<http://sup.gam1.medu.ir>

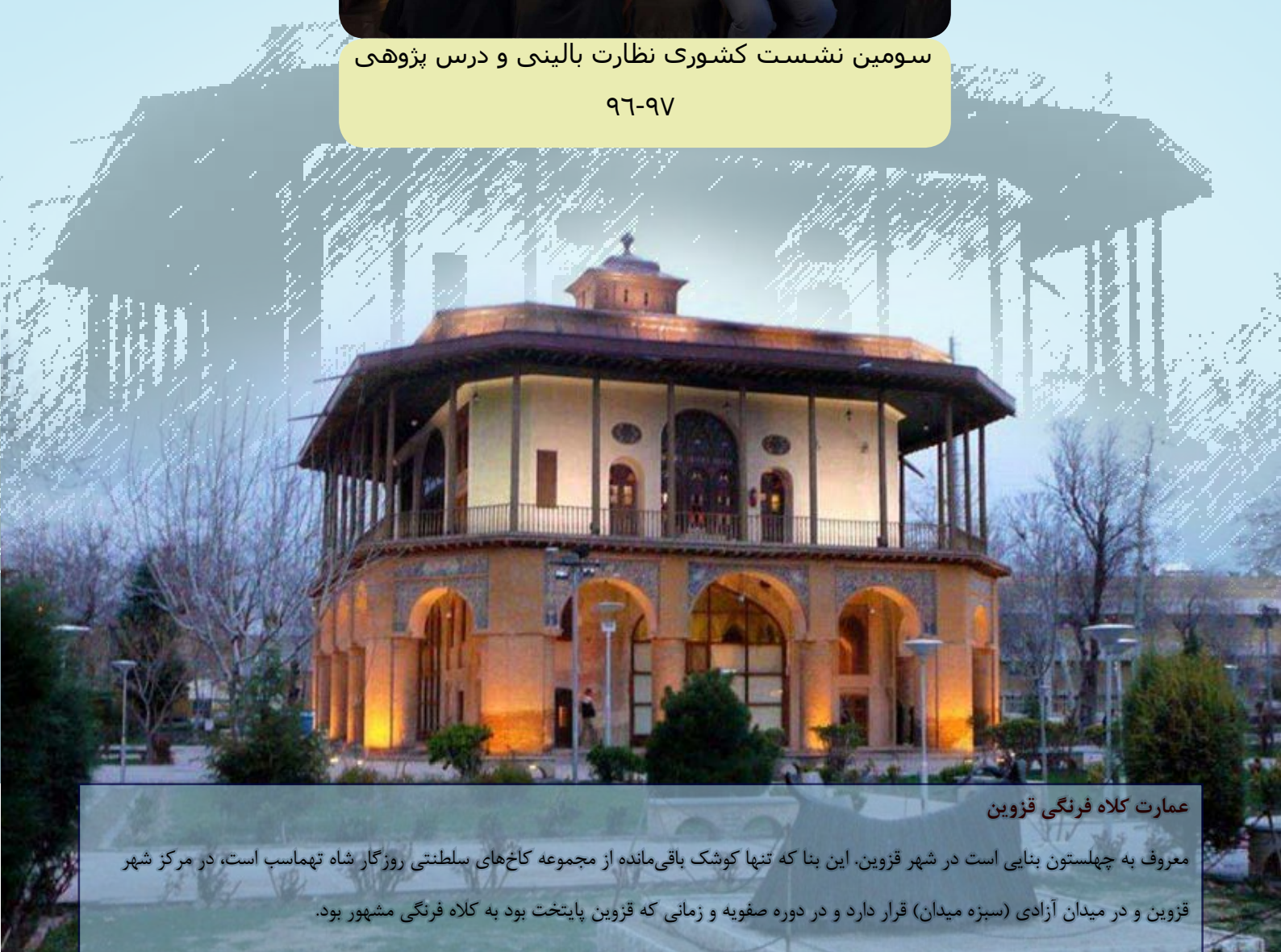
دومین نشست کشوری نظارت بالینی
۹۵-۹۶

اولین نشست کشوری نظارت بالینی
۹۴-۹۵

سومین نشست کشوری نظارت بالینی و درس پژوهی
۹۶-۹۷

عمارت کلاه فرنگی قزوین

معروف به چهلستون بنایی است در شهر قزوین. این بنا که تنها کوشک باقی مانده از مجموعه کاخ های سلطنتی روزگار شاه تهماسب است، در مرکز شهر قزوین و در میدان آزادی (سبزه میدان) قرار دارد و در دوره صفویه و زمانی که قزوین پایتخت بود به کلاه فرنگی مشهور بود.

ابراهیم آرزو

نشست، به وضوح چند موضوع رخ نمود:

۱. اگرچه تکنولوژی می تواند به پویایی و پایایی آموزش کمک نماید، ولی به تنهایی هرگز قادر به جایگزینی معلم در کلاس های درس نیست.

۲. استفاده صرف از تکنولوژی به معنی تحول در آموزش نیست.

۳. علیرغم پیشرفت تکنولوژی نقش معلم در کلاس درس بی بدیل است.

۴. در کنار عوامل متعدد در فرآیند آموزش، نقش معلم محوری، پر رنگ و آنچنان قاطع است که حداقل فعلا برای آن جایگزینی وجود ندارد. پس یکی از مهمترین روش های ایجاد جذابیت در کلاس های درسی روز آمد شدن و نوگرایی در روش های یاددهی و یادگیری، مسلح نمودن معلمان به شیوه های نوین تدریس است.

بنابراین نه تنها در ایران بلکه در جهان به زودی به این رهیافت رسید که غبار این شعارها فرو

« رشد و ترقی شتابان علوم و تکنولوژی در سده اخیر بخصوص از جنگ جهانی دوم به بعد سبب شد تا به موازات پیشرفت در عرصه های اقتصادی و اجتماعی و ... تغییرات گسترده ای در آموزش و روش های آن ایجاد گردد. سبک های نوین مدیریتی، نوآوری های بدیع در روش های یاددهی و یادگیری، پیشرفت دانش روانشناسی تربیتی، همه و همه بسیاری را بر آن اندیشه واداشت تا شاید به زودی برای معلم نیز جایگزینی پیدا شود. اما هر چه زمان گذشت نه تنها لزوم وجود فردی به عنوان معلم در کلاس درس بیشتر احساس گردید، بلکه برنامه هایی برای کمک به معلم و فرآیند تدریس ابداع گردید.

در راستای تحولات جهانی یاد شده، در ایران نیز هیاهوی تشکیل کلاس های هوشمند و ... درگرفت، اما پس از مدتی که گرد و غبار این شعارها فرو

« نظریه بهسازی مدارس، چندین سال است که گسترش یافته اما این ایده که مدرسه ای بسازیم که بتواند یاد بگیرد (مدارس به مثابه سازمان های یادگیرنده در مقابل مدرسه به عنوان موسسه آموزشی) پس از ترویج نظریه سازمان یادگیرنده توسط پیتر سنگه مورد توجه قرار گرفته است. او بر این باور است که "مدارس می توانند از نو بازسازی شوند و در فرآیندی مداوم، منظم و خود پایدار بهسازی شوند".

به زعم او، این امر مهم نه با دستور یا پیشنهاد، کنترل منابع یا نظارت و ارزشیابی نیروی انسانی، بلکه با "ترویج یادگیری" به معنای گسترش مهارت های بازبینی عملکردها و واکاوی پیش فرض های ذهنی معلمان و مشارکت آنان در تبیین آرمان، کسب آگاهی و توسعه صلاحیت های حرفه ای آن ها ممکن است (ص ۶۱ و ۶۲). پژوهش های مربوط به بهسازی سازمان ها و موسسات اجتماعی نشان می دهند که سازمان یادگیرنده، سازمانی است که یاد می گیرد، در عمل و پیش فرض های ذهنی باز اندیشی می کند، آهنگ تغییرات اجتماعی را رصد می کند و همگام با آن ها توان تغییر را در خود افزایش می دهد، دانش حرفه ای تولید می کند و به طور مستمر به راهبردهای بهسازی خود و تولید دانش بهسازی می اندیشد (ص ۶۳-۶۱). درس پژوهی الگویی

برای گسترش پژوهش در مدرسه، تولید دانش حرفه ای، غنی سازی یادگیری، پرورش حرفه ای معلمان و بهبود یادگیری دانش آموزان است. تبدیل مدرسه به محیطی موثر که در آن معلمان از یکدیگر بیاموزند و به بهبود مستمر آموزش کمک کنند، از جمله برنامه های بیشتر کشورها برای تحول در نظام آموزشی است. درس پژوهی الگوی عملی بازبینی مداوم مدل های ذهنی و باز اندیشی مشارکتی عمل کارگزاران آموزشی است. این الگو مبتنی بر پژوهش مشارکتی معلمان در کلاس درس است و از این طریق به گسترش یادگیری سازمانی کمک می کند و احترام به ایده سازمان یادگیرنده را بر می انگیزد (ص ۱۹)

« برگرفته از کتاب "درس پژوهی ایده ای جهانی برای بهسازی آموزش و غنی سازی یادگیری (۱۳۹۵)، نوشته پرفسور محمدرضا سرکارآرانی پدر درس پژوهی ایران

پیشینه برنامه ها و فعالیت ها

پیشینه برنامه ها و فعالیت های دبیرخانه توسعه فرهنگ درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزشی در مدارس

دفتر آموزش دوره اول متوسطه وزارت آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۹۳-۹۴، با توجه به ضرورت برنامه، در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین، نظارت بر عملکرد حرفه ای معلمان و راهنمایی آنان را با رویکرد بالینی جزء یکی از برنامه های اصلی خود قرار داد. استان قزوین از طرف وزارتخانه به عنوان

دبیرخانه کشوری نظارت و راهنمایی آموزشی (بالینی) انتخاب گردید. این دبیرخانه از ابتدای شروع به کار، هر سال برنامه هایی را در جهت فرهنگ سازی و نهادینه کردن نظارت بالینی در بین معلمان در نظر گرفت. اهم فعالیت های دبیرخانه تا پایان سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ از قرار زیر است:

سال تحصیلی	اهم برنامه و فعالیت های دبیرخانه نظارت بالینی
۹۴-۹۵	برگزاری نشست کشوری با حضور روسای ادارات تکنولوژی و گروه های آموزشی، نماینده مدیران و یک مدرس از هر استان
۹۵-۹۶	<p>- برگزاری نشست کشوری با حضور روسای آموزش و ادارات تکنولوژی و گروه های آموزشی</p> <p>- برگزاری دوره ضمن خدمت غیر حضوری به مدت ۲۴ ساعت با شرکت ۶۵۴۱۲ نفر برای مدیران، معاونین آموزشی و دبیران متوسطه اول</p> <p>- تشکیل کارگاه مجازی نظارت و راهنمایی آموزشی در فضای مجازی با عنوان تالار گفتمان نظارت و راهنمایی آموزشی، با حضور تقریبی ۲۰۰۰ کاربر.</p> <p>- بازدید های بالینی در تعدادی از مدارس هر استان</p>
۹۶-۹۷	<p>- برگزاری کارگاه مشترک نظارت بالینی و درس پژوهی در نشست کشوری در استان قزوین با حضور روسای ادارات و یک مدرس از هر استان</p> <p>- مسابقه برخط نظارت و راهنمایی آموزشی و مدیریت کلاس داری برای مدیران و معاونین آموزشی با شرکت ۲۰۰۰ نفر.</p> <p>- بازدید بالینی از مدارس هدف و ۱۰ درصد مدارس استان</p>

چرایی ادغام دبیرخانه های درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزشی :

با توجه به ماهیت دبیرخانه های درس پژوهی و نظارت بالینی و نزدیکی اهداف دو دبیرخانه، تشخیص وزارتخانه بر ادغام دو دبیرخانه بود. از این رو دبیرخانه جدید با عنوان " دبیرخانه توسعه فرهنگ درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزشی " در سال تحصیلی ۹۸ - ۹۷ فعالیت های خود را در پیش گرفت. این دبیرخانه در استان قزوین مستقر می باشد. اهم فعالیت ها و برنامه هایی که این دبیرخانه در سال تحصیلی جاری در نظر دارد به شرح زیر است:

- **استقرار نظارت بالینی و درس پژوهی در مدارس**
- **تولید مجله الکترونیکی (مختص دبیرخانه)**

درس پژوهی و ضرورت های آن

ابراهیم آرزو

داستان را از جایی شروع کنیم که معلمی وارد دفتر دبیران مدرسه می شود، با حالتی بغض آلود و گلایمند از عدم دلبستگی دانش آموزان به درس، همکار دیگری از گوشه ی دیگر دفتر با او همنوایی می کند که اتفاقاً من هم این مشکل را دارم ، درس نمی خوانند، شلوغند، بی انگیزه و بی علاقه اند، دیگری هم پیدا می شوند که بغض آلود از وضعیت موجود اظهار نارضایتی می کنند. خلاصه متوجه می شویم مشکلات یاد شده موارد مبتلا به همه دبیران این مدرسه است. چه باید کرد؟ آیا راه حلی وجود دارد؟

بخوبی می دانیم که آموزش موضوعی فرآیند محور و بسیار پیچیده است. بخصوص این پیچیدگی امروزه دارای ابعاد مختلفی است که بیشتر ریشه در ویژگی های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و... عصر حاضر دارد که منجر به شکل گیری دانش آموزانی گردیده که با دانش آموزان سال های نه چندان دور تفاوت های اساسی دارند. این دانش آموزان متفاوت ، در بسیاری از مواقع از بودن در کلاس های درس ماء، شیوه های تدریس، و... لذت نمی برند یا حداقل برای آن ها چندان جذاب نیست. که هیجان آنها را برانگیزد و شوق یادگیری آنها را تحریک نماید و کلاسی جذاب برای آنها مهیا نماید. بنابراین جدای از هرگونه آیین و بخشنامه های اداری احساس می کنم تغییر در رویکرد و تدریس باید برای همه دست اندر کاران آموزش یک دغدغه اجتماعی و یک مسئولیت فرهنگی برای آحاد جامعه تلقی گردد .

از سال های پیش برخی از کشورها برای دوری از این کلاس ها روش های مشارکتی را پیش بینی نموده اند که عبارتند از درس پژوهی ، نظارت و راهنمایی معلمان ، مربی گری همتا. درس پژوهی یکی از پیشرفته ترین و معروفترین روش های مشارکتی است که در قالب تیم های متشکله همکاران می توانند به تجزیه و تحلیل و نقد و بررسی تدریس همکار پرداخته و تارسیدن به شرایط مطلوب و یک تدریس ایده آل به یکدیگر کمک نمایند. می دانیم که تسلط متوازن و یکسان یک دبیر بر تمام جوانب یک درس یا یک کتاب امری دشوار است . همچنین دانش آموزان یک کلاس دارای ویژگی های متفاوت یادگیری هستند که در مجموع سبب می شود که اولاً" تدریس برخی از مباحث برای همکاری دشوار و یادگیری

در مجموع نکات مثبت فراوانی بر درس و راهبر همکاران در این زمینه باشد. مندی مدیر و کارکنان مدرسه در مثبت پژوهی مترت است که سرانجام به دونتیجه گرانبها می رسد که عبارتند از شکل گیری دانش حرفه ای مبتنی بر تجربیات علمی دبیران و تبدیل مدارس به سازمان های یادگیرنده.

تعالی مدیریت ،مدیران می توانند به پیش بینی فضاهاپی در داخل و خارج در مدرسه به شکل گیری این گفتگوها کمک نمایند و یا بصورت رسمی با لبت یادگیری به دانش آموزان منتقل فضایی را برای همکاران یک مدرسه فراهم می کند تا دبیران بتوانند درباره مشکلات حرفه ای خود به تبادل نظر بپردازند . و مطلوب آنست که مدیر یک مدرسه بعنوان رهبر آموزشی مشوق

مندی مدیر و کارکنان مدرسه در مثبت پژوهی مترت است که سرانجام به دونتیجه گرانبها می رسد که عبارتند از شکل گیری دانش حرفه ای مبتنی بر تجربیات علمی دبیران و تبدیل مدارس به سازمان های یادگیرنده.

تعالی مدیریت ،مدیران می توانند به پیش بینی فضاهاپی در داخل و خارج در مدرسه به شکل گیری این گفتگوها کمک نمایند و یا بصورت رسمی با لبت یادگیری به دانش آموزان منتقل فضایی را برای همکاران یک مدرسه فراهم می کند تا دبیران بتوانند درباره مشکلات حرفه ای خود به تبادل نظر بپردازند . و مطلوب آنست که مدیر یک مدرسه بعنوان رهبر آموزشی مشوق

و پس از تحلیل مشاهدات دریافتیم که آموزان بر مفاهیم درس تسلط یافتند. اولاً همه دانش آموزان باید در انجام آزمایشات مربوطه مشارکت نموده و همچنین سنجش تکوینی لحظه به لحظه معلم در حین تدریس معجزه خواهد نمود تا جایی که اکثریت دانش

درس پژوهی علوم تجربی پایه هفتم، استان قزوین، شهرستان البرز
اعضاء تیم: شراره پورحسن، زهرا صادقی پور، فیروزه جعفری، پروین درگاهی
دبیرستان ام ابیها: با حمایت مدیریت محترم مینا کجینه باف
دبیرستان شاهد مطهره: با حمایت مدیریت محترم زینب رضا پور
دبیرستان حضرت سکینه: با حمایت مدیریت محترم و معاون آموزشی اکرم حسینی و نفیسه شیرازی

« تعدادی از دبیران علوم تجربی با آموزان عینی تدریس نمایند. بطوریکه به گفتمان پرداختیم و ایده های خود این چالش روبرو بودند که چگونه مفهوم همه حیطه های یادگیری محقق گردد. را ارائه نمودیم. پس از آن به مشاهده موضوعی به نام "انرژی می تواند ذخیره بنابراین معلمان هم رشته سه مدرسه تدریس همکارانمان که تجلی ایده های شود" را می توانند برای یکایک دانش همجوار و همچنین مدیران مدارس مشترک بود پرداختیم.

پرسش و پاسخ

منظور از مسائل درس پژوهی چیست؟

همه ما در تدریس گاهی به مواردی برخورد کرده ایم که احساس درونی ما حاکی از این بوده که می توان این بخش از درس را بهتر از این پیش برد. یا عملاً در بخشی از درس تفهیم مطلب برایمان سخت است یا شیوه تدریس آن برایمان مبهم است. از طرفی مسئله درس پژوهی یک سوال ساده نیست که پاسخی کوتاه یا راه حلی فوری داشته باشد. یک مسئله درس پژوهی نه خیلی جزئی و نه خیلی کلی است. مسئله به گونه ای است که راه حل آن نیاز به برنامه ریزی، طراحی آموزشی، تدریس، ارزیابی تدریس و گاهی تدریس مجدد است. اصولاً راه حل یک مسئله درس پژوهی از طریق یک فرآیند قابل دستیابی است. دو مثال از مسائل درس پژوهی در درس زبان انگلیسی می تواند اینگونه باشد:

بهترین روش تدریس بخش language melody در سوم پایه نهم چیست؟ دانش آموزان معمولاً در فهم این بخش مشکل دارند.

روش تدریس role play در دوم پایه هشتم چگونه است؟ دستورالعمل موجود در کتاب مبهم است.

پژوهی اهمیت واقعی خود را نشان خواهد داد.

با این حال گاهی در درس پژوهی، به جای یک مسئله خاص، شیوه بهبود روشی نه چندان مطلوب و دلخواه در تدریس یک مبحث می تواند موضوع اصلی پژوهش قرار گیرد.

چنانچه اعضای تیم درس پژوهی متشکل از معلمان با رشته های مختلف باشد، نقش آن ها در گروه چگونه خواهد بود؟

گاه پیش می آید که تعداد اعضای گروه درس پژوهی در یک مدرسه به حد نصاب (حداقل ۳ نفر) نمی رسد. یا در مواقعی معلمی با رشته تخصصی متفاوت علاقه مند به شرکت در یک گروه درس پژوهی است. خوشبختانه اصول درس پژوهی راه را برای این افراد باز می گذارد. با توجه به غیر مرتبط بودن رشته تخصصی این افراد نسبت به مسئله انتخاب شده از یک درس به خصوص ممکن است این ابهام پیش آید که نقش این افراد در گروه چه خواهد بود. پاسخ این است که این افراد می توانند از دیدگاه عمومی تدریس و از زاویه دیدی متفاوت تر و حتی گاهی بهتر به روش حل مسئله نگاه کنند. ضمن اینکه تشابهات و مسائل مشابهی در بین دروس وجود دارد و تعمیم پذیری روش های حل مسائل چیزی دور از انتظار نیست. مطمئناً وجود یک تفکر اضافی در گروه بهتر از نبودن آن است.

آیا درس پژوهی فرآیندی تکراری است؟

درس پژوهی فرآیندی تکراری نیست که یک بار انجام آن کفایت کند. پیچیدگی های تدریس و مسائل مختلف آن همیشه تأکیدی بر لزوم استمرار آن است. یک معلم در مسیر تکامل و حرفه ای و خود راهبر شدن، بارها با مسائل و مشکلاتی برخورد خواهد کرد و به تعداد این مسائل می تواند از درس پژوهی استفاده کند. اینکه ساختار کلی و مراحل اجرایی درس پژوهی ثابت و یکنواخت است، دلیل بر تکراری بودن آن نیست؛ مهم مسئله است که از یک درس پژوهی به درس پژوهی دیگر تغییر می کند.

مسئله درس پژوهی از کجا می آید؟

نقطه شروع درس پژوهی برخاسته از نیاز واقعی و مشترک تعدادی معلم است. مسائل ساختگی و راه حل های از پیش توافق شده بین اعضا که صرفاً جهت رفع تکلیف است، آفت درس پژوهی است. این کار به دور از فرهنگ درس پژوهی و عقلانیت است. درس پژوهی که مبتنی بر یک نیاز واقعی نباشد، به دنبال ظاهر سازی باشد و با نگرش رفع تکلیف یا جشنواره ای انجام شده باشد، نتیجه ای جز خستگی و بی ثمر انگاری درس پژوهی نخواهد داشت. حلاوت درس پژوهی در برداشتن سنگ های جلوی پای تدریس است. با انتخاب مسائل صحیح درس

قدمت درس پژوهی و فعالیتهای آن مربوط به چه زمانی هست آیا جزو شیوه های نوین است؟

بله. این شیوه از جنگ جهانی دوم به بعد از ژاپن آغاز شد. این فعالیت تاریخچه ای طولانی مدت در میان معلمان این کشور دارد به شکلی که در آموزش و پرورش ژاپن ریشه دوانیده است. پس از مطالعاتی متعددی که بر روی اثرگذاری درس پژوهی صورت گرفت، این رویکرد در تدریس به کشورهای دیگری نیز همچون آمریکا، چین، هنگ کنگ، آلمان، انگلیس، سنگاپور، استرالیا و مالزی سرایت نمود و به سرعت مورد استقبال آن ها قرار گرفت.

کار درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزشی معلمان (بالینی) چند سالی است که در مدارس اجرا می شود و ناظرین برای نظارت به مدارس می روند. نتیجه این فعالیت ها چیست؟ چه بازخوردی داشته است؟ آیا فقط می خواهیم از فلان کشور تقلید کنیم؟

نتیجه اصلی درس پژوهی و نظارت تغییری است که در تدریس ما روی می دهد. تغییری که به معلم کمک می کند تا با در پیش گیری تدریس بهینه، با صرف انرژی کم تر بیشترین تاثیر را در یادگیری دانش آموزان گذاشته باشد. ضمن اینکه اگر می

خواهیم به ارزش درس پژوهی و

نظارت بالینی دست یابیم حتماً

باید یک «نمونه واقعی» آن را با

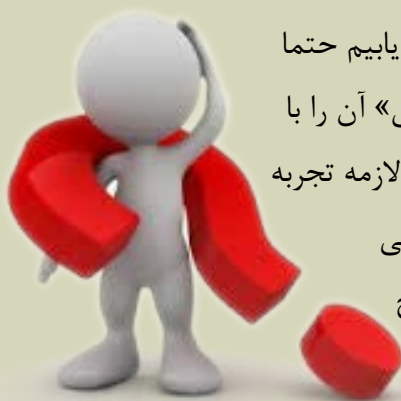
رعایت تمامی اصول لازمه تجربه

کرده باشیم. باید سعی

شود با اجرای صحیح

این دو فرآیند طعم

خوشایند یادگیری و پیشرفت را بر معلمان بچشانیم.

جایگاه معلمان خود راهبر در درس پژوهی چیست؟

معلمان خود راهبر کم تر از سایر معلمان به درس پژوهی نیاز خواهند داشت، چرا که به واسطه توانمندی های خود کمتر دچار مشکل در تدریس هستند و در صورت بروز مسائل، روش حل آن را بهتر از سایرین می دانند. با این حال چنانچه معلمی خودراهبر در گروه درس پژوهی قرار گیرد، کیفیت گروه به اندازه ای خواهد بود که احتمال اینکه با یک بار تدریس به روشی مطلوب دست یابند بسیار زیاد خواهد بود.

درس پژوهی در کلاس های پر جمعیت یا مدارس بدون امکانات چگونه امکان اجرا دارد؟

هدف انجام درس پژوهی رفع مشکلات در تدریس است. برای انواع مشکلات تدریس که با مشارکت و همفکری قابل حل باشد، می توان از طریق درس پژوهی راه حلی پیدا کرد. کلاس های پر جمعیت و مدارس بدون امکانات معمولا دو مشکل عمده معلمان در تدریس هستند که درس پژوهی می تواند راهکارهایی را برای کم کردن اثر این مشکلات پیش روی معلمان قرار دهد. از طریق درس پژوهی معلمان در این باره هم اندیشی خواهند کرد که به طور مثال چگونه می توان با حداقل امکانات مناسب ترین تدریس را داشت یا اینکه چگونه می توان همه دانش آموزان را در کلاس های پر جمعیت درگیر درس کرد و از بی انطباطی احتمالی آن ها جلوگیری کرد.

آیا امکان انتخاب موضوع درس پژوهی از درس هایی که تدریس آن ها قبلا تمام شده است وجود دارد؟

با توجه به اهمیت حل مسائل و مشکلات تدریس انتخاب موضوع درس پژوهی از درس های قبل نیز وجود دارد ولی با توجه به وقت گیر بودن فرآیند درس پژوهی بهتر است جهت جلوگیری از اتلاف وقت دبیران و بر هم نزدن زمان بندی سالانه تدریس، موضوعات درس پژوهی از دروسی باشد که در حال حاضر معلمان قرار است تدریس کنند.

با مشکل خالی ماندن کلاس ها یا عدم تمایل معلمان به صرف وقت غیر از ساعات موظف در درس پژوهی و نظارت همتا چگونه برخورد کنیم؟

در پاسخ به این سوال باید به این موضوع اندیشیده شود که کلاس به صرف داشتن یک معلم ناتوان که دانش آموز از کلاس وی بیزار است چگونه کلاسی است؟! کلاسی که فقط یک فرد در آن حضور دارد که بود و نبود وی مشکلی از کلاس حل نخواهد کرد. پس صرفا وجود فرد در کلاس مهم نیست بلکه کیفیت حضور هم مهم است.

یک مدیر یا رهبر آموزشی اگر به کیفیت کار فکر کند کدام را انتخاب خواهد کرد:

کلاس با حضور تمام وقت یک دبیر بی کیفیت؟
یا ترجیح می دهد گهگاه کلاس خالی باشد اما معلم به شوق آموختن و لذت تدریس سر از پا نشناسد؟!

آیا نظارت بالینی فقط مخصوص معلم ها و آموزش و پرورش است؟

در همه سازمانهای انسان محور شرایطی برای حسن اجرای کار کارمندان وجود دارد. این نظارت ممکن است با عناوینی چون ارزشیابی، بازرسی، تکریم ارباب رجوع و ... که همگی بر شیوه مطلوب وظایف متمرکز هستند باشد. حسن و نقطه قوت نظارت در آموزش و پرورش این است که نظارت آن هم از نوع بالینی و با قصد راهنمایی است تا به بهبود اجرای کار به دبیر کمک شود؛ زیرا چنانچه گفته شد روش های تدریس معلمان هنوز هم در اثرگذاری بر یادگیری بی همتاست.

آیا نظارت بالینی در همه مدارس به یک شیوه اجرا می گردد یا قابل انعطاف است؟

از آنجایی که یک ناظر هوشمند قبل از ورود به مدرسه نیاز دارد تا نظام های رفتاری مدرسه را ارزیابی نماید و چون هر مدرسه ای نظام های رفتاری خاص خود را دارد، پس نظارت در مدارس مختلف متغیر خواهد بود. البته فرمت کلی و شاخص های نظارتی درباره مهارتهای معلمی برای همه مدارس یکسان است، لیکن استراتژی ناظران بستگی به شرایط مدرسه، مخصوصا نظام باورها و میزان تخصص و همراهی معلم دارد.

مدیران مدارس چگونه می توانند همزمان در دو نقش ناظر بالینی و ارزشیاب معلم ایفای نقش کنند؟

همزمان با اجرای طرح نظارت و راهنمایی آموزشی در مدارس، مدیران و معاونین مدرسه ناگزیر متولی اجرای دو نقش با اهداف متفاوت هستند. یکی به عنوان ناظر بالینی (راهنمای آموزشی) و دیگری به

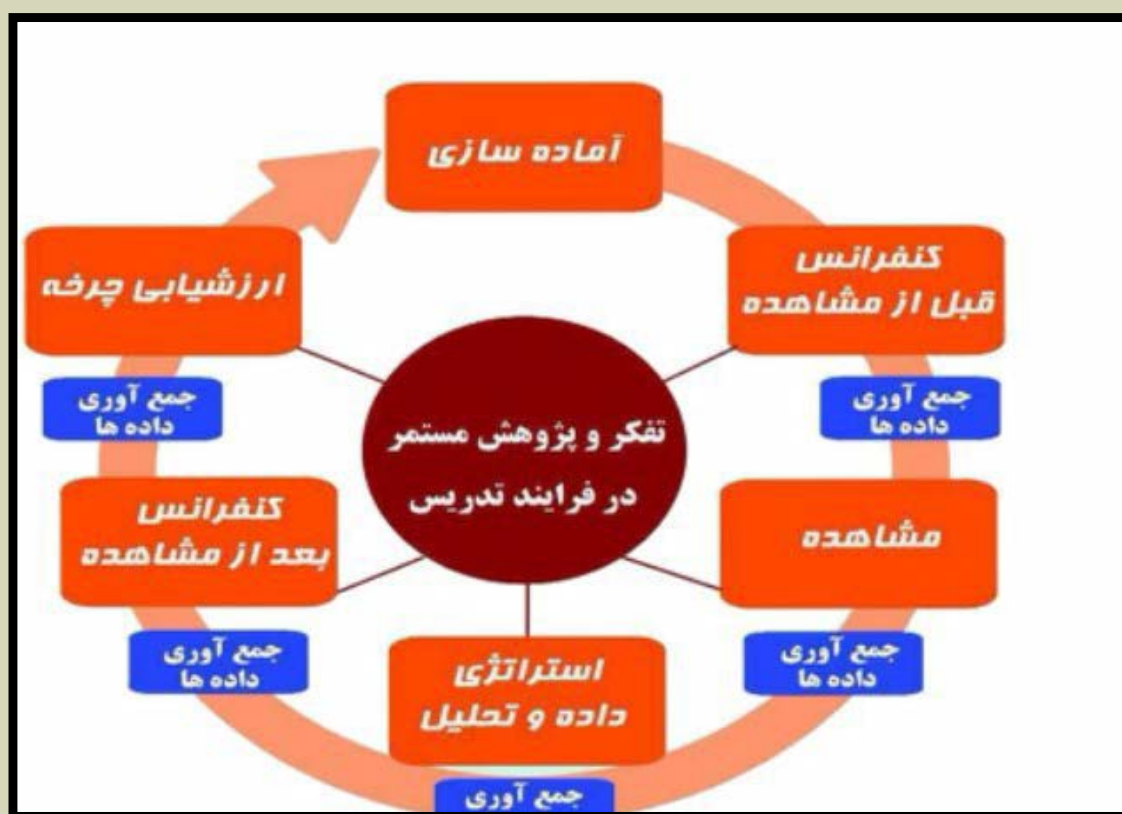
عنوان ارزشیاب. حال سوال این است که با این نقش دوگانه مدیران و معاونان آموزشی چگونه باید کنار بیایند؟

پاسخ این است که در وهله اول مدیران می بایست این دو نقش را در پیش خود تفکیک کرده و سپس معلمان را از اهداف دو گانه نظارت های خود آگاه کنند. هرچند این دو نقش در هم تنیده اند و بر نگرش مدیران درباره معلمان بی تاثیر نخواهند بود. در هر حال مدیران باید با در پیش گرفتن نگرشی منطقی، از قضاوت های ناعادلانه درباره معلمان دوری کنند. اگر مدیری در ابتدای سال تحصیلی در تدریس معلمی مشکلاتی را مشاهده کرد ولی در مشاهدات بعدی اش شاهد رفع این اشکالات بود، در ارزشیابی معلم باید این حرکت رو به جلو را لحاظ کنند. منطقی است که مدیران مشاهدات اولیه از کلاس را به منزله نظارت بالینی در نظر بگیرند و مشاهده یا مشاهدات پایانی سال را بیشتر با هدف ارزشیابی انجام دهند. مدیران در ارزشیابی خود پیشرفت معلم در تدریس و حرکت رو به جلوی معلم را از وضع موجود در نظر بگیرند نه میانگینی از نتایج کل مشاهدات خود از کلاس معلم.

نظارت بالینی چه مزایایی برای معلم و دانش آموز دارد؟

- * آنچه که از یک نظارت خوب برای معلم حاصل می شود عبارت است از:
- * حل مشکلات مقطعی معلم در تدریس
- * تغییر نسبی نگرش معلم به آموزش
- * باز شدن زوایای دید جدید در تدریس برای معلم
- * تقویت تدریجی روحیه انتقاد پذیری معلم و پذیرش آراء دیگران
- * گرایش معلم به تدریس گروهی
- * خود فهمی (تفکر و بررسی مستمر تدریس خود)

آیا حضور ناظر بالینی در کلاس منجر به تصنعی بودن تدریس معلم و رفتار دانش آموزان نخواهد شد؟ با توجه به اینکه جلسه هماهنگی و پیش از مشاهده در نظارت بالینی فرصت آمادگی برای تدریس را فراهم می آورد. اگر سطح توانایی معلم در تدریس در حد متوسط باشد، و ناظر بالینی سه بار کلاس او را مشاهده کرده و تدریس را تحلیل و بررسی کرده باشند و معلم در طراحی آموزشی خود بارها تجدید نظر کرده باشد، این خود به اندازه چند واحد درس دانشگاه، آموزش و یادگیری در پی خود دارد. حتی اگر تدریس تصنعی باشد، معلم پس از سه بار تدریس تمرین شده، وقتی لذت خود از تدریس و شادابی و یادگیری دانش آموزان را ببیند، احتمال اینکه وجدان معلم او را به سمت تغییر و تحول دائمی در شیوه تدریس هدایت کند بیشتر خواهد شد.

تهیه و تنظیم : ابرهیم بابا

او را به تکاپوی بیشتر قبل و هنگام تدریس وا می دارد ولی بهتر است بدانیم که آرامش واقعی معلم زمانی به وجود خواهد آمد که معلم با استفاده از تجربیات دیگران در تدریس و همفکری با آنها به نقطه ای از توانایی در تدریس برسد که آرامش در کلاس برای او ناشی از رضایت شغلی و دوری از انواع تنش ها با دانش آموزان به واسطه تدریس خوب حاصل شود. گاهی لازم است آرامش های واهی خود را برای کسب آرامش های پایدارتر و واقعی تر فدا کنیم.

آیا نظارت بالینی باعث شکسته شدن حریم خصوصی معلم و بر هم زنده آرامش اوست؟

بسیاری از معلمان معتقدند که ورود شخصی ثالث به کلاس برای مشاهده تدریس آن ها شکستن حریم خصوصی معلم است! از آنجا که نظارت از آغاز برای معلم وجود نداشته است این فرهنگ به اشتباه در بین معلمان ترویج پیدا کرده که کلاس از هر لحاظ حریم خصوصی اوست و ورود هر کس به کلاس شکستن این حریم خصوصی است. اما حقیقت امر این است که اگر تنها معلم در کلاس حضور داشت می توانستیم کلاس را حریم خصوصی او بدانیم. ولی در کلاس بغیر از معلم دانش آموزانی نیز وجود دارند که مسئولیت یادگیری و آینده آن ها بر عهده کل نظام آموزشی است نه فقط معلم حاضر در کلاس. حضور هر کس در کلاس که بتواند به معلم «کمک» کند تا منفعت بیشتری از تدریس او به دانش آموز برسد واجب و ضروری است و باید مورد استقبال معلم قرار بگیرد. اگرچه در نگاه ظاهری به نظر می رسد که نظارت آرامش خصوصی معلم را بر هم می زند و

* رفع موانع تدریس و لذت از تدریس
* و آنچه که از یک نظارت بالینی خوب برای دانش آموز حاصل می شود عبارت است از:
* برخورداری از فرصت های یادگیری مناسب خلق شده از طرف معلم
* سهولت در یادگیری مطالب درسی
* ایجاد تفکر خلاق و پرورش تفکر
* ایجاد انگیزه و اشتیاق به یادگیری بیشتر
* برخورداری از محیطی شاداب در کلاس
* الگو پذیری از معلمان در انجام کارهای گروهی
* ...

نکته ها و گفته ها درباره درس پژوهی

ابراهیم بابا

داشتن طرحی برای تدریس در مقابل داشتن طرح درس :

اصل بهینه گرایی در درس پژوهی :
درس پژوهی به دنبال بهینه گرایی هر درس بین معلمان توافق جمعی وجود ندارد و اکثر معلمان نگارش یک طرح درس با جزئیات کامل را کاری طاقت فرسا و وقت گیر می دانند. از این رو در مواقع نیاز معلمان به جای "نگارش" طرح درس به طرق مختلف طرح درسی را از گوشه و کنار "تهیه" می کنند. اما همه معلمان در "داشتن طرحی برای تدریس" متفق القولند. این یک الزام طبیعی برای هر معلم است نه یک الزام دستوری. بی برنامه‌گی در تدریس و نداشتن طرحی برای تدریس و عدم آمادگی برای کلاس، موجب اضطراب معلم، دستپاچگی او و چه بسا سوء استفاده دانش آموزان از موقعیت های پیش آمده برای برهم زدن نظم کلاس می شود. از این رو داشتن طرحی برای تدریس الزامی است که یک معلم حرفه ای به لزوم آن پی خواهد برد. حال نکته ای که باقی می ماند این خواهد بود که چه طرحی برای تدریس مناسب تر خواهد بود. درس پژوهی فرصتی است برای یافتن بهترین طرح ها برای تدریس از طریق تجمیع افکار و آراء.

صداقت در درس پژوهی :

درس پژوهی یک نمایش یا سناریویی از پیش نوشته شده نیست. از قبل کنار گذاشتن راه حل های مصنوعی برای تدریس دوم در درس پژوهی کار صحیحی نیست. شیوه صحیح آن است که از همان ابتدا بهترین روش های ممکن را برای تدریس در مرحله اول جهت حل مسئله در نظر گرفت. درس پژوهی اگر در همان مرحله تدریس اول به پایان رسد بهتر است تا تدریس مصنوعی با ایراد آگاهانه صورت گیرد تا

دیدگاه سرمایه گذاری به درس پژوهی :

ممکن است بر زمان بر و زحمت آفرین بودن فرآیند درس پژوهی از طرف عده ای از معلمان انتقاداتی وجود داشته باشد. اگر درس پژوهی صادقانه و برای حل مسائل واقعی معلم صورت گیرد، هر چقدر هم که وقت گیر و زحمت آفرین باشد ارزش انجام دارد چون نتایج مثبت آن راهکارهایی به اعضای گروه خواهد داد که قرار است سال های متوالی از آن استفاده کنند. در واقع درس پژوهی نوعی سرمایه گذاری است. معلم از وقت و انرژی خود سرمایه گذاری می کند تا محصولی به دست آورد که سال ها قرار است از آن استفاده نماید.

مدیریت زمان در درس پژوهی :

توصیه می شود کل فرآیند درس پژوهی در یک بازه زمانی کوتاه مدت اتفاق بیفتد، مثلا در طول یک یا حداکثر دو هفته تا بین تدریس های اول تا اخیانا تدریس سوم فاصله زمانی زیادی به وجود نیاید با این کار، دبیران گروه از طرح درس سالانه و بودجه بندی های از پیش تعیین شده خود برای پوشش کل کتاب باز نخواهند

خودآگاهی از مشکلات تدریس :

تعمیم مشکلات تدریس خود به دیگران به گونه ای که تصور کنیم مشکلات و مسائل تدریس عمومیت داشته و در حرفه معلمی طبیعی است و نیاز به حل نمودن ندارد، به مانند کودکی است که چشمانش ضعیف است و محیط اطراف خود را به خوبی نمی بیند و فکر می کند همه مردم دنیا را اینگونه تار می بینند و به دنبال معالجه بر نمی آید. درس پژوهی این امکان را فراهم می آورد که تدریس یک فرد از نگاه دیگران نگریسته شود تا از

طریق تبادل دیدگاه ها نسبت به بهینه سازی روش های تدریس اقدام شود.

نکته ها و گفته ها درباره نظارت بالینی

ابراهیم بابا

لزوم نظارت بالینی از منظر متفاوت :

هر فرد در جامعه نقش های زیادی را ممکن است دارا باشد. نقش پدر یا مادر فرزندان، نقش همسر، نقش فرزند، نقش معلم و غیره. اگر خود را در نقش اولیای فرزندان در نظر بگیریم هرگز مایل نخواهیم بود که معلم فرزندانمان در تدریس توانمند و به روز نباشد و از شیوه های نوین بی اطلاع باشد. چه بسا از ضعف های معلم فرزندانمان پیش خود نقد می کنیم.

حال با در نظر گرفتن نقش معلم برای خود آیا این حق دیگران نیست که فرزندان آن ها نیز از معلمان توانمند و به روزی در شیوه های تدریس برخوردار باشند؟ آیا صحیح است آنچه را که برای دیگران نمی پسندیم برای خود بپسندیم؟!

ما در جامعه ای زندگی می کنیم که از منافع مشترک زیادی برخورداریم؛ از این رو لازم است به رشد و تربیت بهتر فرزندان یکدیگر بیندیشیم. این نه یک وظیفه شغلی بلکه یک وظیفه انسانی است.

نظارت بالینی روشی است برای توانمند شدن در تدریس و ادای حق شهروندی، تا هر دانش آموز از آموزش صحیح برخوردار گردد.

نظارت معلم محور :

در نظارت بالینی به جای اینکه ناظر بالینی بر کل فرآیند تدریس معلم متمرکز شود می تواند با توافق با دبیر بر سر موضوعاتی خاص در کنفرانس پیش از مشاهده، حوزه تمرکز خود را محدود تر کند. از آنجا که این نوع از نظارت مستقیماً نیازهای خاص معلم را هدف قرار می دهد، از آن به عنوان یک نظارت معلم محور یاد می شود.

بازبینی از تدریس خود یا به عبارتی "تدریس انعکاسی" فرصتی را فراهم خواهد آورد تا معلم با خودآگاهی از نقاط ضعف در تدریس خود بتواند با در دست داشتن مسائلی از قبل تعیین شده به استقبال ناظر بالینی برود.

غرور علمی و عدم پذیرش نظارت بالینی:

غرور و خود کامل بینی، و انتقاد ستیزی آفت ها و موانع رشد و بالندگی معلم است. صرف کسب تجربه بالا در تدریس یا داشتن مدارک بالای علمی دلیل بر بی نیاز بودن معلم از همفکری با همکاران در زمینه شیوه های تدریس نیست. دنیای تدریس پیچیده و نیازهای دانش آموزان نسل نو در حال تغییر و تحول است.

همه کم و بیش به مشورت و تعامل با دیگران نیاز دارند. ضمن اینکه، چنانچه در نظارت، ناظر بالینی شاهد توانایی های بالای معلم در تدریس باشد، می تواند شیوه های ناب او را به دیگر معلمان انتقال دهد.

به طور کل دیدگاه ناظر به معلم ضعیفی که روحیه رشد و یادگیری دارد بهتر از کسی است که به ظن خود کامل است و مقاوم در برابر تغییر و یادگیری است. تجربه یک نظارت بالینی خوب به معلم ثابت خواهد کرد که نظارت نه آن چیزی است که عده ای در ذهن خود پرورانده اند؛ ناظر بالینی شخصیتی مهربان، متواضع و اهل کمک است که دست دوستی را به سوی همگان دراز می کند.

نقش ناظرین در پیشبرد اهداف نظارت بالینی و فرهنگ سازی:

اگر ناظر بالینی توانمند بوده و نظارت بر کار معلم را به طور صحیح و با رعایت اصول آن انجام دهد، خاطره خوبی را در ذهن معلم از خود بر جای خواهد گذاشت و رغبت معلم در پذیرش نظارت ها و ناظرین بعدی بیشتر خواهد شد. این تجربه خوشایند در جمع های رسمی و غیر رسمی از طرف معلم به سایر معلمان انتقال می یابد و در واقع

مبلغان اصلی نظارت آموزشی معلمان خواهند بود. از این رو اولین ناظرین نقش کلیدی تری را در پیشبرد و اشاعه فرهنگ نظارت و راهنمایی آموزشی خواهند داشت. با در نظر گرفتن این موضوع ناظرین بالینی اعم از مدیران و معاونان آموزشی و سرگروه های آموزشی می بایست در به روز رسانی اطلاعات و مهارت های خود در روش های تدریس به طور ویژه اهتمام ورزند.

ناظران آموزشی به عنوان ناقلین تجربیات معلمان موفق :

گاه ناظر در نقش یادگیرنده و انتقال دهنده تجربیات یک معلم به دیگر معلمان ظاهر می شود، هر چند ناظر باید صلاحیت علمی و تجربه بالایی داشته باشد و در بین معلمان از مقبولیت برخوردار باشد. نظارت بالینی نوعی هم افزایی است! ناظر آموزشی نیز با هر نظارت بر داشته های خود می افزاید و بر توانمندی او در راهنمایی معلمان به تدریج افزوده می شود. ناظر باید با توجه به وظیفه خطیر خود در زمینه کاری اش به روز بوده و پیوسته در حال مطالعه باشد. در راستای نقش انتقال دهنده ناظرین، یکی از تکنیک هایی که آن ها می توانند در مراحل نظارتی خود از آن استفاده کنند تهیه دفتری برای ثبت تجربیات موفق و خلاقیت های معلمان در تدریس است. بهتر است یادداشت ها از نکات شاخص قابل انتقال تدریس با اطلاع خود معلم صورت گیرد. این عمل

در ایجاد اعتماد به نفس در معلم و شکل گیری رابطه دوستانه بین طرفین تاثیر به سزایی خواهد داشت. به تدریج که به تعداد مشاهدات کلاسی راهنمای آموزشی افزوده می شود، او دفتری ارزشمند خواهد داشت حاوی بهترین خلاقیت ها و تجربیات که می تواند از آن در ادامه مسیر برای راهنمایی بهتر معلمان استفاده کند، به خصوص در برنامه ریزی جهت کارگاه ها و همایش های علمی مورد نیاز معلمان.

مدینه فاضله نظارت بالینی :

زمانی را تصور کنید که در آن فرهنگ نظارت و راهنمایی آموزشی (بالینی) به خوبی نهادینه شده است و در ضمن راهنمایان آموزشی از توانمندی و صلاحیت بالایی برخوردار بوده و مورد اعتماد معلمان هستند. آن روز معلم می داند که استفاده از خدمات رایگان یک فرصت رقابتی است. آن گاه است که معلمان برای دریافت این خدمات رایگان باید به صف بایستند! چرا که آن ها بر این موضوع واقف هستند که "بار سنگین رسالت تدریس را به تنهایی به

دوش کشیدن چرا؟! یکی از اهداف عالی آموزش و فرهنگ سازی نظارت بالینی شنیده شدن این سخنان از معلمان است:

"آیا می توانید برای حل چند مشکل در تدریس به کلاس بنده تشریف بیاورید؟"

«ممنون می شوم اگر برای همفکری و مشاوره تدریس بنده را مشاهده کنید.»

از درد دل ها تا راه حل ها

حتما بارها در جمع همکاران از درد دل های اکثر آن ها در مورد تدریس و دانش آموزان شنیده اید:

"بعضی دانش آموزان سطحشان خیلی بالا و بعضی ها خیلی پایین است! نمی دانم چگونه با آن ها برخورد کنم."

"هر چه توضیح می دهم یاد نمی گیرند!"

"دانش آموزانم زود خسته و کسل می شوند. بیشتر از یک ربع حوصله درس را خسته شدم."

"موقع تدریس دانش آموزان با هم حرف می زنند، مزه پرانی می کنند و گوش نمی دهند."

"به کار گروهی اصلا اعتقاد ندارم چون این مشکلات سال هاست درگیر هستند"

و قادر به حل این مشکلات و مسائل باعث شلوغی کلاس می شود."

"حجم کتاب زیاد است و نمی توان کتاب را به موقع تمام کنم."

"فرصت زیادی برای پرسش های کلاسی ندارم."

"دانش آموزان به انجام تکالیف متعهد نیستند."

"هر چه درس می دهم هفته بعد می بینم چیزی در یادشان نمانده است."

"موانع تدریس و دغدغه های همیشگی خود در کلاس، می توانیم محیط کلاس را هم برای خود و هم برای دانش آموزان به محیطی شاداب تبدیل کنیم."

قضاوت صحیح و عادلانه درباره

نظارت بالینی :

اگر در مدارس خود با نظارتی سرزده و غافلگیرانه روبرو شدیم که رویکرد آن انتقاد صریح و ایراد گیری و مچ گیری بود، آن را به پای نظارت بالینی نگذاریم. نظارت بالینی فرآیندی نظام مند و با اطلاع و هماهنگی قبلی با معلم و شامل چندین مرحله مجزا ولی مرتبط است که هدف نهایی آن ها کمک به معلم با حفظ شان و مقام و شخصیت اوست.

از طرفی اجرای ناقص و اشتباه یک طرح، اصل طرح و مزایای بالقوه آن را نقض نمی کند. تا هر چه بهتر نهادینه شدن اصول و روش های طرح نظارت بالینی صبور باشیم. نظارت بالینی معلم محور، نهالی نوپاست که برای تنومندتر شدن نیاز به زمان، آموزش و همراهی معلمان دارد.

عدم رضایت از وضعیت معیشت

معلمان و نظارت بالینی :

در گفتگوها با معلمان شنیده می شود که برخی به خاطر عدم توجه مسئولین به وضعیت معیشتی معلمان با رضایت قلبی پذیرای نظارت بالینی نیستند. معمولا این نگرش ناشی از عدم آگاهی و شناخت صحیح معلم از اهداف غایی نظارت بالینی و گاهی اختلاط نظارت بالینی با موضوعات مشابه مثل ارزشیابی است.

درست است که مسئله حقوق و مزایا از دغدغه های مهم و همیشگی معلمان بوده است ولی بهانه خوبی برای مخالفت با نظارت بالینی نیست، چرا که نظارت بالینی سعی دارد با رفع مشکلات فرآیند یاددهی-یادگیری که نهایتا منجر به رضایت شغلی معلم و لذت از تدریس می شود حداقل یکی از مشکلات و دغدغه های معلم را رفع کند. اگر هم قرار باشد صحبت از حقوق بکنیم باید زمانی آن را مطرح کنیم که با نظارت ارزشیابی محور قصد کاهش حداقل حقوق معلمان را داشته باشند.

چرایی و چگونگی نظارت بالینی

مطالب ارائه شده در جلسات آموزش نظارت بالینی توسط ابراهیم آرزو

ضرورت نظارت بالینی و تمایز آن با ارزشیابی

امری بدیهی است. به خصوص در ... درست بررسی شود.

مدیریت های امروزی برای برنامه ریزی بسیار مهم به شمار می آید.

همگی از وجود نظارت بر سازمانهای

و نهادهای دیگر ابراز رضایتمندی می نماییم چون احساس می کنیم ضامن سلامت و درستی کار است، حال اگر از ما پرسیده شود : آیا با نظارت بر کار

معلم موافق هستیم یا نه چطور؟

چون در آموزش با انسان موجودی سرشار از احساس و عواطف مواجه

هستیم و دیگر اینکه پس از پایان دوره تحصیل نمی توانیم عنوان نماییم تمام این سال ها اشتباه می کردیم و باید از

اول شروع نماییم به نظارتی در حین کار نیازمندیم تا از بروز و ظهور خسارات بزرگ پیشگیری نماییم.

برای آنکه در دام سوء تعبیرها و بد گمانی ها نیفتیم لازم است اهداف، چگونگی، دایره عمل برد واژگان مشابه

جلسه اول آموزش چرایی و چگونگی نظارت بالینی ۹۷/۰۷/۲۸

بی گمان همگان بر این امر واقف هستیم که در همه سازمانهایی که بر مدار نیروی انسانی حرکت می نمایند به روز نگهداری این نیرو از دغدغه های اساسی رهبران آن به شمار می رود.

یکی از مهمترین شاخصه های تعریف شده برای به روز نگهداری نیروی انسانی بحث نظارت و در پی آن کمک به روزآمد کردن اطلاعات و عملکرد اوست.

بر همین اصل برای پیوستگی مباحث ابتدا از ضرورت و اهمیت نظارت بر سازمان های انسان مدار و آموزش و پرورش خواهیم گفت:

به طور کلی برای پیشگیری از هدر رفت انرژی انسانی یا غیر انسانی در یک سازمان، شکل گیری نهادی نظارتی

در کوتاه ترین بحث می توان گفت:

گرچه هدف غایی و نهایی هردو تضمین کیفیت کار است اما ارزشیابی کمیت محور است ولی نظارت مبحثی کیفی است. در نتیجه در ارزشیابی با اعداد و ارقام سرو کار داریم ولی نظارت مبتنی نمی تواند بر نمره باشد.

معمولا یا حداقل در ایران ارزشیابی ابزاری کنترلی محسوب می گردد نه وسیله ای برای افزایش یا بهبود کیفیت یا حداقل گویه های مندرج در فرم های ارزشیابی بر اساس اهداف آموزشی طراحی نشده اند. پس می توان اذعان کرد ارزشیابی

نظارت چیست؟ و دارای چه مولفه هایی است؟

جلسه دوم آموزش چرایی و چگونگی نظارت بالینی

۹۷/۰۷/۳۰

چنانچه مستحضردید بین محققان

تعریف واحدی در مورد نظارت وجود

ندارد. البته همگان در یک موضوع متفق

القول هستند و آن بهبود شیوه های

یاددهی و یادگیری است

ابتدا بر چند تعریف تاکید نماییم:

مارکس واستوپس: هرگونه فعالیت برای اصلاح آموزش

براتون و برواکتر: خدمتی است فنی تخصصی که هدف آن مطالعه همه

عوامل تاثیر گذار بر رشد و پرورش دانش آموز

راینسون: آموزش و راهنمایی فردی که دارای تجربه کمتر است توسط فردی که دارای مهارت و علم بیشتری است.

در عین حال گویاترین تعریف نظارت عبارت است از نظارتی هدفمند، نظام مند و مستمر از کلاس های درس به منظور بهبود کیفیت یاددهی و یادگیری.

کلید واژه های تعریف:

۱. مستمر

۲. هدفمند

۳. نظام مند

همه انگ شود. الزاما جلسه ای پیش از ورود به کلاس وجود داشته باشد. الزاما پس از مشاهده تدریس تجزیه و تحلیل داده وجود داشته باشد.

در شماره ۱ مستمر بودن بدین معناست که با یک بار دیدار از کلاس به نتیجه لازم نخواهیم رسید، بلکه نیازمند

چند مرحله دیدار با هدفی از پیش تعیین شده هستیم تا به برداشتی درست از موضوع مورد تفاهم در جلسه پیش از مشاهده برسیم.

در شماره ۲ هدفمند بودن به این معناست که همگان بر بهبود و توسعه یاددهی و یادگیری و ارتقا رفتار حرفه ای معلمان وحدت نظر دارند.

در شماره ۳ نظام دار بودن بدین معنی است که از یک ترتیب دارای ماهیتی روشمند و علمی تبعیت می کند. یعنی الزاما قبل از ورود به کلاس با معلم

روش های جمع آوری اطلاعات در کلاس درس

جلسه سوم آموزش چرایی و

چگونگی نظارت بالینی ۹۷/۰۸/۰۲

فیلم برداری با رعایت مقررات موازین

می تواند این محاسن را داشته باشد: در جایی قرار بگیرد که تمرکز را به هم نزند.

۱. امکان مرور تدریس بارها و بارها وجود دارد.

۲. مدرس نیز می تواند با در حضور ناظر یا بدون او موارد تدریس خود را بررسی نماید.

۳. این امکان را فراهم می آورد که زوایای پیدا و پنهان درس مورد مطالعه قرار گیرد.

۴. می توان فیلم را با تغییر رویکرد از شیوه تدریس معلم به عکس العمل دانش آموزان تغییر داده و آن را نیز بررسی کرد.

۵. فیلم برداری این امکان را برای دبیر فراهم می کند که در خلوت خود و به تنهایی تدریس خود را بررسی نموده و با ذهن نقاد خود به اصلاح روشهای خود بپردازد.

۶. اگر چندین بار فیلمبرداری در کلاس صورت بگیرد عادی می شود و از حالت مصنوعی به رفع نواقص تدریس هدایت می شود.

۷. ناظر با توضیحات مناسب به دانش

۸. در ضبط صدا استرس معلم کمتر

۹. است و دانش آموزان حواسشان پرت نمی شود.

۱۰. اما واکنش و تعامل دانش آموزان با معلم قابل بررسی نیست.

۱۱. در ضبط صدا شرایط و عکس العمل ها برای شنوندگان به طور کامل مشهود نیست.

۱۲. ارزیابی بعد از تدریس دقت کمتری نسبت به روش فیلم برداری دارد.

۱۳. در ضبط صدا تعاملات غیر گفتاری دانش آموز و معلم در فرایند یاددهی و یادگیری غیرقابل بازبینی است.

۱۴. معایب و محاسن زبان بدن دیده نمی شود.

۱۵. کمتر مداخله جویانه است و استرس کمتری ایجاد می کند. تفاوتش مثل تفاوت رادیو با تلویزیون است.

۱۶. ناظر با توضیحات مناسب به دانش

■ عرض شد هرآنچه که قرار است در

کلاس روی دهد در جلسه پیش از مشاهده باید در باره آن با معلم اتفاق نظر حاصل شود.

■ از جمله مواردی که جلسه پیش از مشاهده گفتگو می شود شیوه جمع

آوری اطلاعات است که از چند طریق انجام می شود:

فیلم برداری

ضبط صدا

فن کلام گزینی یا نگارش مطالب

■ به محض ورود به کلاس دو توصیه

دوستانه و تجربه شخصی را یادآور می شوم:

نخست: برای نظارت از نشستن بر صندلی

معلم پرهیز کرده و جایی بنشینید که معلم برای شما تعیین نموده است.

دوم: هرگز در تدریس معلم مشارکت نکنید.

اولی نگاه فرادست به فرودست را القا می کند. دومی، ممکن است به دلیل شیوه

تدریس متفاوت شما حس اعتماد دانش آموزان به معلم از بین برود.

تذکری دیگر:

اگر قبل از شروع به کار، توضیح کوتاهی

توسط معلم یا ناظر پیرامون کار داده شود خوبست، تا دغدغه ذهنی دانش

آموزان برطرف شود.

■ دومین موضوع کشف نظام باورهای معلم است که شالوده تفکر معلمی وی را تشکیل می دهد و خمیر مایه شخصیت

یک معلم است که عبارتست از روش های معلمی و باورهای او درباره آموزش ، درباره آموزش و پرورش و ...

■ دو نکته در این گام مهم است. نخست: ایجاد تغییرات بلند مدت بدون تغییر در نظام باورهای معلم ممکن نیست.

دوم: تا اعتماد نباشد اهداف ناظر را درک و پشتیبانی نخواهد کرد و به محض خروج ناظر از کلاس به شیوه قبلی خود باز خواهد گشت.

■ نظام باورهای معلم تابع سه عامل است. ۱. سابقه فردی

۲. تحصیلات رسمی

۳. تجربه کلاسی وی

■ پس یادمان باشد نخستین برخورد بسیار مهم است و سیاست ها و اهداف و برنامه های بعدی را پشتیبانی خواهد

کرد. همیشه اولین برخوردها در حافظه ماندگارند. پس درست، به جا و با برنامه ریزی قبلی اقدام شود.

■ جلسه پیش از مشاهده اگر در مکانی خارج از مدرسه باشد بهتر است.

■ در هدایت و رهبری جلسه پیش از مشاهده توصیه می گردد:

■ با رویی گشاده و خندان در جلسه حاضر شوید.

■ با واکنش های مثبت با سخنان معلم برخورد نمایید.

■ بیشتر شنونده باشید تا گوینده.

■ در جلسه پیش از مشاهده تصمیم گرفته می شود. که در جلسه مشاهده قرار است بر روی کدام موضوع تدریس متمرکز شوند. روش کلاس داری، تسلط بر روش های تدریس و ...

■ همچنین از دلایل دیگر اهمیت مرحله پیش از مشاهده توافق بر سر چگونگی جمع آوری اطلاعات نیز هست.

معلم را همراهی نماید. این امر اعتماد به نفس معلم را افزایش داده و با اطمینان خاطر بیشتری تدریس خواهد کرد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل و اتخاذ تصمیم، دبیران به چهار گروه تقسیم و متناسب با آنها تدابیری اندیشیده می شود.

۴. رویکرد کنترل دستوری: برای معلمین کم تجربه کاربرد دارد. در کشورهای پیشرفته دبیر تا سه سال سابقه کم تجربه تلقی می شود و بیش از آن با تجربه. از ویژگی های این دبیران نمره بسیار پایین دانش آموزان، عدم رشد محسوس در پیشرفت آموزش است. در این گام ناظر دبیر را مخیر به انتخاب از بین چند روش نمی کند بلکه با توجه به اطلاعات جمع آوری شده و تحلیل آن در کنار یکدیگر نسخه ای یگانه برای اجرای بعدی در اختیار دبیر قرار می دهد.

۳. رویکرد سوم اطلاعاتی دستوری: برای جلسه پس از مشاهده ناظر پیشنهادها را چندگانه ای به دبیر ارائه می دهد و از بین آنها انتخاب می نماید و در مراحل و تدریس های بعدی اجرا و در هر مرحله بر اساس تجربه ناظر پیشنهادها را تازه آنها کافی است. ای بسا به عنوان مربی همتا یا مدرس در درس مورد نظر می تواند کمک ما باشد.

۱. رویکرد غیر دستوری: در برابر دبیرانی که از نظر حرفه ای پاسخگو هستند. خود راهبر و متفکر و سرانجام به مرحله خود شکوفایی رسیده اند. بنابراین همین بازدید اولیه از کلاس آنها کافی است. ای بسا به عنوان مربی همتا یا مدرس در درس مورد نظر می تواند کمک ما باشد.

۲. مشارکتی: رویکرد مشارکتی دارای چند ویژگی است. ناظر و معلم همتراز هم هستند. دارای برنامه ریزی مشترکی

به طور کل، این روش علیرغم اینکه محدودیت های خود را دارد در مقایسه با تصویر برداری از کارایی کمتری برخوردار بوده ولی در مواردی به دلیل در دسترس نبودن امکانات محاسنی نیز دارد، به خصوص امکان تکرار و بررسی های چند باره اطلاعات.

■ روش سوم: استفاده از فیش برداری و فن کلام گزینی

در این روش ناظر سعی می کند نکات کلیدی متناسب با توافق حاصل شده را یاد داشت کرده و در جلسه پس از مشاهده با معلم مطرح نماید. در فن کلام گزینی سعی می شود علاوه بر یادداشت برداری ضریب واژه های به کار گرفته نیز سنجیده شود.

■ از معایب فیش برداری آنست که گاهی ذهن ناظر درگیر موضوع یا واژه یا حرکتی خاص می گردد و امکان دقت در

تجزیه و تحلیل مشاهدات و رویکردهای نظارت

جلسه چهارم آموزش چرایی و چگونگی نظارت بالینی ۹۷/۰۸/۰۵

مروری بر مطالب مهم جلسات قبل: برای داشتن یک نظارت خوب چهار شرط لازم است:

۱. احساس امنیت معلم:

احساس امنیت از آن جهت مهم هست که معلم نگران انتقال رویدادهای کلاس درس به خارج از کلاس نیست. بنابراین با طیب خاطر دوست دارد خود را بیازماید. گذشته خود را به چالش بطلبد. به خود انتقادی روی آورد.

۲. دوری از نگاه فرادست به فرودست: سبب شکل گیری رابطه صمیمانه بین معلم و ناظر می گردد بنابراین اندیشه های نهفته خود را با وی طرح می کند.

۳. طراحی یک جلسه پیش از مشاهده خوب لخبند، تکان دادن

۴. جلب کمک تمامی مسئولین واحد آموزشی: جلب کمک تمامی مسئولین واحد آموزشی: سر و تایید کردن و ...

نظارت بالینی و مربیگری همتا در حال حاضر دو نمونه از رایج ترین انواع کمک مستقیم در مدارس هستند. از آنجا که در حالت طبیعی معلمان برای کمک گیری بیشتر به یکدیگر تکیه می کنند تا به ناظر و نیز از آنجا که نظارت اصولاً بیش از ارزشیابی پایانی بر بهبود آموزش تکیه دارد، کمک معلمان به یکدیگر به روشی مدون و مورد قبول برای کمک مستقیم به هر یک از معلمان تبدیل شده است. نظارت همتا، یکی از انواع نظارت مبتنی بر همکاری و تشریک مساعی، نظارت و راهنمایی همکار یا مربی گری همکار است (شاووز و جویس ۱۹۹۶). در این روش، گروه هایی از معلمان با سوابق تدریس در موضوعات متفاوت موجبات هدایت و راهنمایی یکدیگر را به منظور برطرف نمودن مسائل و مشکلات تدریس خود فراهم می آورند. روش نظارت همتا با نظارت بالینی پیوند می خورد، بدین صورت که انجام فعالیت های حرفه ای در

ساختاری شبیه به نظارت بالینی مورد تاکید است و در نظارت همتا (راهنمایی همکاران بر همکاران) محور فعالیت "پرسش و پاسخ" است. در این روش گروهی از معلمان از طریق ادراکات و تصورات در خصوص تدریس و آموزش هر کدام از معلمان در خلال جلسات گروه و بازخورد گرفتن از آنها به هدایت و چگونگی برطرف نمودن مشکل تدریس "همکار" مورد نظر می پردازند و به تصمیم گیری و برنامه ریزی او برای تدریس اثربخش در کلاس درس کمک می نمایند. (شاووز و جویس ۱۹۹۶) دریافته اند آن دسته از معلمان که از روابط دوستانه و همکاری جوانه در نظارت همتا برخوردارند در بکارگیری جنبه های مشترک تدریس، برنامه ریزی های گروهی، سهیم شدن در تجربیات یکدیگر و به کار گیری مهارت های جدید موفق تر هستند. معلمان با توسعه الگوهای غیر رسمی ارتباطی، بهتر و راحت تر می توانند کار همکارانشان را مشاهده کنند، مشاهداتشان را تجزیه و تحلیل نمایند پیشنهادهای مفید و موثری به همکارانشان ارائه دهند، مشکلات آموزشی آنان را حل کنند و به اصطلاح عملکرد آموزشی آنان کمک نمایند. اغلب صاحب نظران استفاده از این روش را به عنوان روش نظارتی موثری مورد تایید و تاکید قرار دادند (گلیکمان، گوردون و راس گوردون ۱۹۹۵). سوالی که در مورد "نظارت همتا" وجود دارد این است که چگونه می توان این فرآیند را شروع کرد؟ از نظر شاووز (۱۹۹۰) بکارگیری چنین روشی برای نظارت بر آموزش در درجه نخست به "فلسفه مدرسه" مربوط می شود. معمولاً در بیانیه فلسفه مدرسه به همکاری نزدیک بین معلمان تاکید شده است. چنین همکاری به معنای تخصیص زمان برای ارائه طرح های آموزشی و گفتگو درباره استراتژی های آموزشی در بین معلمان است.

در چنین صورتی است که معلمان

خود را در فرآیند نظارت همتا دخیل کرده اند و این بسیار حائز اهمیت است (شاووز و جویس ۱۹۹۶). علاوه بر این معلمان متعهد می شوند که مرتباً بر دانش و رشد حرفه ای خویش بیفزایند. چنین محیط آموزشی برای مربیگری همکار برای همکار مناسب می شود. وقتی که بستر برای پیاده سازی آماده گردید، مساله بعدی انتخاب اعضای هرتیم یا گروه است. در انتخاب اعضای گروه "مشابهت در برنامه زمانی تدریس معلمان، سبک های یادگیری مشابه و از قبیل این می تواند ملاک عمل قرار گیرد. شاووز و جویس (۱۹۷۱) معتقدند در تشکیل تیم ها در نظارت همتا توجه به ساختار اجتماعی گروه ها بسیار مهم است. مهارت های نظارت همتا معمولاً روی سه حوزه متمرکز است:

۱- معلمان باید به طور گروهی از مشاهده و مذاکره صورت می گیرد و این بسیار حائز اهمیت است (شاووز و جویس ۱۹۹۶). علاوه بر این معلمان متعهد می شوند که مرتباً بر دانش و رشد حرفه ای خویش بیفزایند. چنین محیط آموزشی برای مربیگری همکار برای همکار مناسب می شود. وقتی که بستر برای پیاده سازی آماده گردید، مساله بعدی انتخاب اعضای هرتیم یا گروه است. در انتخاب اعضای گروه "مشابهت در برنامه زمانی تدریس معلمان، سبک های یادگیری مشابه و از قبیل این می تواند ملاک عمل قرار گیرد. شاووز و جویس (۱۹۷۱) معتقدند در تشکیل تیم ها در نظارت همتا توجه به ساختار اجتماعی گروه ها بسیار مهم است. مهارت های نظارت همتا معمولاً روی سه حوزه متمرکز است:

۲- بازخورد شفاهی ضرورتی ندارد. همد یگر و می توان آن را به عنوان جزئی از نظارت حذف نمود.

۳- در نظارت همتا، فردی که تدریس می کند در مقام مربی است و شخصی که مشاهده می کند در واقع مورد هدایت قرار گیرد.

۴- همکاری و تشریک مساعی در تیم های مربیگری بیشتر

منبع:

نظارت و رهبری آموزشی رویکردی تحولی
کارل گریکمن، ستفن. پی گوردون،
ژوویتا ام. راس - گوردون
مترجم: غلامرضا شمس مورکانی،
محمود ابوالقاسمی

- مشاهده - ارتباطات

- حل مساله

شاووز و جویس (۱۹۹۶) در بررسی تکامل نظارت همتا چهار اصل را مورد مطالعه و شناسایی قرار داده

۲. تجربه ای از نظارت بالینی در درس زبان انگلیسی

ناظر بالینی: ابراهیم بابا از استان قزوین

سمت: سرگروه زبان و عضو دبیرخانه درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزشی

به عنوان سرگروه درسی (ناظر تخصصی بالینی)، طی یک نظارت بالینی از دبیری نسبتاً با سابقه در مرحله پیش از مشاهده از میزان آشنایی ایشان با نظارت بالینی و اهداف آن جويا شدم. خوشبختانه آموزش های صورت گرفته در سطح منطقه و در مدرسه شناخت خوبی را از اهداف و ویژگی های نظارت بالینی در معلم ایجاد کرده بود. بنابراین فرصت زیادی را برای مرور مفاهیم نظارت بالینی صرف نکردم و به سراغ مسائل مربوط به تدریس درس زبان (درس دوم پایه هفتم - My Classmate) و طرحی که معلم معمولاً برای تدریسش در کلاس پیاده می کرد رفتیم. صحبت به سمت مشکلات تدریس زبان از جمله کمبود وقت و تنوع سطح دانش آموزان کشیده شد. صحبتی که در بسیاری از نظارت های خود از معلمان شنیده بودم. سپس در کلاس معلم حاضر شده و به

مشاهده تدریسش پرداختم. برخی از رفتارهای قابل توجه معلم در تدریس عبارت بودند از:

۱. معلم بیش از حد لزوم به جزئیات درس، تحلیل واژگان و کلمات مرتبط و گاهی نکات گرامری جملات می پرداخت، به نحوی که اهداف اصلی درس که توانایی "معرفی دیگران" در موقعیت های مختلف بود تحت تاثیر قرار گرفته و در لا به لای انبوهی از مطالب متنوع و غیر ضروری اصطلاحات گم می شد.
۲. تاکید زیادی بر توانایی خواندن دانش آموزان داشت، و از تعداد زیادی از دانش آموزان به نوبت می خواست که بخش هایی از مکالمه درس را بخوانند.

۳. توضیحات شفاهی معلم درباره شیوه استفاده از جملات بخش Practice زیاد بود.

۴. فرصت های تعامل و کار گروهی و دوفره بسیار کم بود.

۵. روی هم رفته معلم پر انرژی و پرتلاش به نظر می آمد.

۶. ارزشیابی های حین تدریس معلم نشان می داد، خیلی از دانش آموزان در بیان و استفاده از جملات کاربردی درس تسلط زیادی ندارند.

تجربیات نظارت بالینی در مدارس

۱. تجربه ای از نظارت بالینی در درس علوم تجربی

ناظر بالینی: خانم شراره پور حسن از استان قزوین

سمت: سرگروه علوم تجربی و دبیر دبیرخانه درس پژوهی و نظارت و راهنمایی آموزشی

چگونه نظارت بالینی منجر به بسط عدالت آموزشی می شود؟

به عنوان ناظر بالینی به مشاهده کلاس درس علوم تجربی پایه هفتم مبحث عوامل موثر بر انرژی پتانسیل گرانشی پرداختم.

پس از اخذ تصمیم مقرر شد تا در تدریس بعدی همین مبحث، در کلاس اثبات عوامل موثر بر انرژی پتانسیل گرانشی را با روشی غیر از روش کتاب به گونه ای دیگر می آموختند و این گروه ها تکلیف نموده بود که چند تیله یا جسم کوچک در جرم های مختلف تهیه کنند و حداقل یک استکان حاوی نمک یا ماسه نرم به همراه داشته باشند. با راهنمایی گام به گام معلم همه گروه ها درگیر اثبات عوامل موثر بر انرژی پتانسیل گرانشی شدند.

هم اکنون بستر و فرصت یادگیری برای کار معلم را تکرار کردند. سایر دانش آموزان مشاهده گر بودند. پس از مشاهده تدریس، با رویکرد "تشریک مساعی" به گفتمان پرداختیم و به فکر آن بودیم که چگونه می توان با توجه به کمبود وسایل آزمایش و با در نظر گرفتن مدیریت زمان، همه دانش آموزان را درگیر این فعالیت نمود و عدالت آموزشی را برقرار کرد.

۳. تجربه ای از نظارت بالینی در درس مطالعات اجتماعی

ناظر بالینی: سهیلا محمدی از استان کردستان

با میزان کارایی خود قضاوت می شد، سایر گروه ها نیز با آنها همکاری خوبی داشتند. چون آنها نیز در زمانی دیگر باید تدریس کرده و انتظار همکاری از سایر گروه ها داشتند.

روش مناسب این دبیر محترم به عنوان الگویی موفق از همکاری و هماهنگی در تدریس مطلوب در بازدیدهای بالینی و به عنوان پیشنهاد به همکاران در کلاس هایی که مشکل شلوغی و پراکنده گویی در کلاس را داشتند به همکاران پیشنهاد می شد. خوشبختانه این روش مورد استقبال همکاران زیادی قرار می گرفت.

هایی دو سه دقیقه ای در خلال تدریس یا گفتن مطالب مهم که از قلم افتاده بودند اکتفا می کرد. هر دانش آموز گروه در طی زمان کلاس بخش هایی را تدریس می کرد و در بخشی به ایجاد هماهنگی در کلاس و هدایت فعالیت های سایر گروه های کلاس و یا آماده سازی وسایل کمک آموزشی از جمله کامپیوتر و اسلایدها می پرداخت. از آنجا که نمره ی کلاسی دانش آموزان با توجه به اجرای بهتر تدریس و اداره ی خوب کلاس و نیز یادگیری بهتر در کلاس درس، حساب می شد دانش آموزان گروه علاوه بر پیش مطالعه درس و فراتر رفتن یادگیری از حدود مطالب کتاب درسی و تعمیق دانش اجتماعی و جغرافیایی خود سعی زیادی در ارائه ی بهتر درس و اداره ی مطلوب کلاس داشتند. این روش باعث شده بود که در یک کلاس حدودا ۲۸ نفره حد اقل یک گروه شش نفره که مسئول تدریس و اداره ی کلاس و ارائه ی به موقع وسایل کمک آموزشی باشند به جای شلوغ کردن کلاس، به یاد گرفتن و یاد دادن مشغول شوند همچنین چون رقابتی بین گروه ها وجود نداشت و هر گروه

یکی از مسائلی که در طی بازدیدهای به عمل آمده از کلاس های درس همکاران با آن مواجه شدم، شلوغی دانش آموزان در مدارس پسرانه و عدم تمرکز آنها در حین تدریس و گاهی تداخل اظهار نظرهای دانش آموزان و با هم حرف زدن آنها بود به طوری که بیشتر انرژی معلمان صرف ساکت کردن بچه ها می شد. از طرفی همین معلمان دغدغه ی مشارکت فعال دانش آموزان و گسترش تفکر انتقادی در آنها را داشتند که البته هدف مثبت و مهمی نیز هست.

لذا برای هر چه مفیدتر کردن بازدیدهای بالینی سعی شد از تجربه ی عملی یکی از دبیران درس مطالعات در مدارس پسرانه که در آستانه ی بازنشستگی هم بودند استفاده شود. روش ایشان مبتنی بود بر تدریس طی پروژه هایی که قبلا با دانش آموزان در گروه ها هماهنگ می کردند. دانش آموزان از یکی دو هفته ی قبل مواد و مطالب مورد نیاز مثل پاورپوینت و عکس و مطالب نوشتاری را به صورت گروهی آماده کرده و در روز تدریس نیز با مشارکت هم کلاس را اداره کرده و تدریس می کردند. معلم تنها به گفتن اهداف تدریس یا آزمونک

بعدی آماده خواهد کرد. ۳. با تمرکز بر اهداف اصلی درس و برنامه ریزی و طرح درس مناسب و صرفه جویانه و همچنین یک سری تکالیف متنوع و سرگرم کننده تکمیلی مخصوص منزل، می توان مشکلات مطرح شده معلم بود، تا حدودی رفع کرد.

۴. تا حد ممکن صحبت های یک طرفه معلم کم تر و توضیحات کوتاه شود و بیشتر فرصت تعامل و فعالیت speaking دو نفره یا گروهی به

دانش آموزان داده شود. معلم همه نکات بالا را خلاصه وار برای خود یادداشت کرد تا در تدریس های بعدی خود اعمال نماید.

با توجه به مشکل بعد مسافت محل تدریس معلم و سطح توانایی معلم و همچنین نوع مشکلات معلم، تصمیم بر آن شد تا راهنمایی معلم در تدریس برای ادامه سال تحصیلی به صورت غیر بالینی و از طریق فضای مجازی صورت گیرد.

مخصوص دانش آموزان به اشتراک گذاشت. ۲. مطابق با اهداف کلی کتاب در سطح مهارت های ۴ گانه مورد انتظار در دانش آموزان پایه هفتم، تاکید بر مهارت reading در سطوح بالا در پایه هفتم،

آن هم در درس آغازین کتاب، دانش آموزان را با تجربه های ناموفق زبانی، عدم موفقیت و ایجاد بی انگیزگی و ناامیدی در یادگیری زبان مواجه خواهد کرد. گوش دادن گسترده به فایل صوتی و دنبال کردن نوشته های کتاب (high amount of exposure)، خوانش در سطح واژگان کلیدی درس، آموزش تکنیک های خواندن کلمات و ایجاد فرصت خواندن های کلاسی تنها برای دانش آموزان توانمند تر در مراحل آغازین یادگیری زبان زمینه را برای رشد این مهارت در مراحل

با استفاده از تکنیک یادداشت برداری با کلمات کلیدی کوتاه، آنچه را که در جلسه پس از مشاهده لازم به گفتگو بود، ثبت کردم. یادداشت ها تنها محدود به واژگان کلیدی زیر بود:

فعال و پر انرژی بودن، اهمیت به یادگیری دانش آموزان، پرداختن به جزئیات، تاکید زیاد بر خواندن، توضیحات شفاهی، فعالیت گروهی در جلسه پس از مشاهده از تلاش و زحمات معلم تشکر کردم و از چند نقطه قوت

او یاد کردم. سپس از او نظرش را راجع به تدریس خودش خواستم. معلم معتقد بود اگر زمان زیادی داشت می توانست کارهای گروهی نیز انجام دهد. سپس در ادامه با تعامل و ایجاد زمینه ای برای تفکر معلم نهایتا موارد زیر مورد توافق معلم قرار گرفت:

۱. پرداختن به جزئیات واژگانی و گرامری درس با توجه به سطح دانش آموزان، زمان محدود کلاس ها و در حاشیه قرار گرفتن اهداف اصلی درس با روش کنونی کار منطقی به نظر نمی آید و در صورت تمایل می توان آن را با ایجاد کانال هایی در فضای مجازی

۴. در آرزوی درس پژوهی

خاطره ای از مرضیه علی نژاد (شهرستان های تهران)

سال ۱۳۸۰، سال های اول کاریم بود، پرشور و ماجرا جو. زیست شناسی تدریس می کردم و بسیار لذت می بردم. یکی از روزهای سرد پاییزی معاون مدرسه در ساعت تفریح بخشنامه ای را روی برد چسباند و گفت: "همکارانی که زیست شناسی تدریس می کنید توجه کنید جشنواره روش تدریس زیست شناسی هست هر کدوم که مایلید بیاد تا اطلاع بدیم به اداره. اون روزا نه سایتی بود و نه... آره سال ۱۳۸۰". یه لحظه برق از چشمام پرید که الان وقتشه باید برم. رفتم پیش خانم معاون و گفتم لطفا اسم بنده رو بنویسید.

موضوع جشنواره رو دیدم "روش تدریس میوز" شانس من ماجرا جو. اتفاقا این قسمت رو هم اشکال داشتم ولی چه کنم خیلی دوست داشتم شرکت کنم. خیلی فکر کردم که از کی بپرسم؛ این افکار به ذهنم می اومد" از خانم نپرسی که فردا اگر رتبه بیاری می گه از من پرسیده و اگر خانم بپرسی می گه ای بابا بلد نیستی؟؟؟ خلاصه گفتم باید از همکارا نباشه. تا این که تصمیم گرفتم از یکی از فامیلا بپرسم "بله فامیلم خانمی که زیست شناسی درس می داد و کارش هم خوب بلد بود فقط یه کم....." رفتم خونه شون با آب و تاب تعریف کردم که "جشنواره هست

تا این که اصطلاح درس پژوهی اومد. بله... "مراحل درس پژوهی". چقدر الان که فکر می کنم می گم چقدر این خوب با هم به فهم مشترک می رسیم روش خوبه چرا که: برای حل مشکلات. حالا این روش هست

۱- وقتی مشکلی داریم با چند تا از و من خوشحالم که روشی هست تا دیگه همکارا دور هم بشینیم راه چاره پیدا کنیم. مورد ترور قرار نگیره و چقدر زیباست

۲- طرح درس مشترک بنویسیم و اجرا این متن که:

کنیم. اگر مشکلات تدریس بر دغدغه فکری

۳- تجدید نظر کنیم و..... شما افزوده است تابو ها رو بشکنید و

اقدامات ما در مدرسه برای مقابله با این مشکلات:
ما:

- ایجاد جو صمیمی در میان کارکنان
- تقویت روحیه هم اندیشی و استفاده
- استفاده از زنگ تفریح برای تشکیل
- از خرد جمعی
- جلسات نقد و ارزیابی
- برطرف شدن برخی از اشکالات حین
- اجرای طرح مدام در کلاس های
- تدریس
- بدون دبیر در هنگام تشکیل جلسات
- آشنایی بیشتر با وسایل کمک
- آموزش جهت بهبود در کیفیت امر
- درس پژوهی
- هماهنگی با بقیه دبیران برای استفاده
- تدریس
- از کلاس هوشمند (با توجه به هوشمند
- شناسایی درس هایی که دانش
- بودن تنها یک کلاس در مدرسه)
- آموزش در یادگیری آنها مشکل دارند.
- استفاده از گوشیهای همراه معلمان
- افزایش ارتباط کلامی از طریق
- شنیدن ایده های مختلف همکاران
- برای فیلم برداری
- برگزاری جلسات ارزیابی و هم
- برطرف شدن اشکالات نوشتن طرح
- اندیشی به صورت مجازی
- درس
- بالابردن کیفیت کار بدون توجه به
- مطالعه روش تدریس های مختلف
- کمبود امکانات درمدرسه

۵. اظهار نظر یک مدیر در اجرای چرخه درس پژوهی در مدرسه

خانم کبری حسن زاده از دبیرستان فاطمه زهرا (س) منطقه ۱۸ شهر تهران

- پس از اجرای چرخه های درس پژوهی
- تعداد زیاد دانش آموزان در کلاس
- برنامه هماهنگ شده تدریس ها را
- باعث می شود که نتوان فعالیت های
- مختل می کرد.
- با جمع بندی نظرات دبیران در طول
- همه آنها را مشاهده کرد.
- اجرای درس پژوهی و سپس با همفکری
- کلاس هوشمند در مدرسه محدود
- با آن ها توانستیم مشکلات پیش روی
- گروهی دانش آموزان وجود داشت.
- اجرای درس پژوهی را در مدرسه بود.
- حضور تعدادی از همکاران در یک
- شناسایی کرده و راه حل هایی برای
- زمان لازم برای تشکیل جلسات نقد و
- کلاس بقیه کلاس ها را خالی از معلم
- آن ها بیابیم. در این نوشته به مشکلات
- ارزیابی بعد از تدریس وجود نداشت.
- می کرد و باعث عقب افتادن دروس آنها
- ارزیابی بعد از تدریس وجود نداشت.
- می شد.
- موجود، راه حل های در پیش گرفته
- دوربین فیلم برداری مناسب در
- شده و نتایج اجرای درس پژوهی در
- مدرسه وجود نداشت.
- مدرسه اشاره خواهم کرد.
- روزهای حضور دبیران در مدرسه یکی
- مشکلات اجرای درس پژوهی در مدرسه:
- نبود لذا در جلسات همه اعضاء نمی
- برخی از معلمان به تدریس در جمع
- توانستند حضور داشته باشند.
- همکاران تمایل ندارند.
- تعطیلات پیش بینی نشده مدارس

مسجد جامع قزوین

عکاس : داود نوروزی

اسامی سرگروه های توسعه فرهنگ درس پژوهی و نظارت بالینی استان ها - سال تحصیلی 97-98			
ردیف	نام استان	نام	نام خانوادگی
۱	اردبیل	اسماعیل	برومند
۲	اصفهان	ایرج	علی اکبری
۳	البرز	سعیده	اکباتان
۴	ایلام	علی	هدایتی
۵	آذربایجان غربی	راحیل	علی میرزالی
۶	آذربایجان شرقی	لیلا	بوستانی ماوی
۷	بوشهر	زهرا	ناصری خواه
۸	چهارمحال و بختیاری	لیلا	فرج زاده
۹	خراسان جنوبی	سمانه	مقصودی
۱۰	خراسان رضوی	مرضیه	مشمولی
۱۱	خراسان شمالی	معصومه	فرهادی
۱۲	خوزستان	سید یوسف	سواعدی
۱۳	زنجان	فیروزه	لطیفیان
۱۴	سمنان	علی	بابایی
۱۵	سیستان و بلوچستان	حسن	قاسمی
۱۶	شهر تهران	سمیه سادات	میرمعینی
۱۷	شهرستان های استان تهران	مرضیه	علی نژاد
۱۸	فارس	لادن	دارابی
۱۹	قزوین	پورحسن	شراره
۲۰	قم	علی	میررضایی
۲۱	کردستان	فروغ	حجازی
۲۲	کرمان	منصور	مهرانی
۲۳	کرمانشاه	مجتبی	اهور
۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	مریم	ستوده
۲۵	گلستان	ملیحه	عشقی نیا
۲۶	گیلان	ام البنین	موسی زاده
۲۷	لرستان	مهستی	رایگان
۲۸	مازندران	مرضیه	نجفی قره بلاغ
۲۹	مرکزی	محمد	شفیعی فر
۳۰	هرمزگان	مریم	حسینی نژاد
۳۱	همدان	عزت اله	صدر
۳۲	یزد	ریحانه	مهرآوران

